

PASSAGES

AZ ORIENT PROJEKT MAGYAR-ÁZSIAI
KAPCSOLATTÖRTÉNETI PLATFORM ÉVKÖNYVE

orient-projekt.hu

OP

II. ÉVFOLYAM | 2024

India • Japán • Kína • Koreai-félsziget

Közel-Kelet • Közép-Ázsia • Szibéria

EURASIA
CENTER

Neumann
János
Egyetem

PASSAGES

Az Orient Projekt

Magyar-Ázsiai

Kapcsolattörténeti Platform

Évkönyve

2024

PASSAGES

Az Orient Projekt
Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform Évkönyve

2. évfolyam

Budapest

2024

orient-projekt.hu

PASSAGES

Az Orient Projekt Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform Évkönyve
2. évfolyam | 2024

A *Passages* az Orient Projekt Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform (OP) Évkönyve. Kiadványunk elektronikus folyóirat formájában, *Open Access* rendszerben évente egyszer jelenik meg honlapunkon. Ennek megfelelően díjmentesen hozzáférhető, és a szerzők számára is díjmentes publikációs lehetőséget nyújt. A kéziratok benyújtásához segédlet szintén honlapunkon található.

Főszerkesztő: NAGY ELEK

Szerkesztők: CSOMA MÓZES, KIRÁLY ATTILA, KISS SÁNDOR, SIPTÁR DÁNIEL, SZILÁGYI ZSOLT

A lapszám szakmai szerkesztője: KIRÁLY ATTILA

A lapszám olvasószerkesztője: LACZKÓ KRISZTINA

Grafikai terv: KIRÁLY ATTILA

Tördelés: KÓNYA ANITA

Felelős kiadó: Neumann János Egyetem, Eurázsia Központ
– Orient Projekt

EURASIA
CENTER

Neumann
János
Egyetem

Nyomdai előkészítés és nyomtatás: Neumann Lapkiadó
és Kommunikációs Kft., Horváth Levente ügyvezető

Neumann
Lapkiadó és
Kommunikációs Kft.

Honlap: <https://orient-projekt.hu>

Kapcsolat: info@orient-projekt.hu

ISSN 2939-8592 (Online)

ISSN 2939-8584 (Nyomtatott)

DOI: <https://doi.org/10.59608/pas2024a000.00>

A kiadvány Spectral és Ambient betűtípussal, 210 x 297 mm méretben készült.
A borítón: Stein 1910–1917 között az Északnyugati Határtartomány régészeti fő-
felügyelője volt. Ez a felvétel hivatali munkájához kapcsolódik. Cat. Stein LHAS
39/2/011 Takht-i-Bahi, gandhári stílusú Buddha relief.

© ⓘ ⓘ ⓘ Ez a Mű a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Ne változtasd! 4.0
Nemzetközi Licenc feltételeinek megfelelően felhasználható.

PASSAGES 2. ÉVFOLYAM (2024)

NAGY ELEK: <i>Főszerkesztői köszönetnyilvánítások</i>	5
Tanulmányok	
KELECSÉNYI ÁGNES: <i>A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ Keleti Gyűjteménye</i>	11
LÁZÁR IMRE: <i>A kultúrák közötti kommunikáció lehetőségei és csapdái Sass Brunner Erzsébet és Brunner Erzsébet munkásságában</i>	23
SOLYMÁRI DÁNIEL: <i>Nyugat és Kelet határán: Vay Péter püspök, pápai küldött korai útjai</i>	39
India	
PAP ÁGNES: <i>Fábri Károly Lajos (1899–1968)</i>	77
LÁZÁR IMRE: <i>Georgette Coty (Kuti Györgyi) (1922–2005)</i>	87
LÁZÁR IMRE: <i>Ghós Eta (Boglár Etelka) (1911–1963)</i>	95
BALDAVÁRI ESZTER: <i>Kertész Károly Róbert (1876–1951)</i>	105
LÁZÁR IMRE: <i>Leitner Gottlieb Vilmos (Gottlieb Wilhelm Leitner) (1840–1899)</i>	115
PAP ÁGNES: <i>Umrao Singh Sher-Gil (1870–1954)</i>	131
Japán	
DOMANICZKY ENDRE: <i>Gubányi Károly (1867–1935)</i>	145
KISS SÁNDOR: <i>Haár Ferenc, fotóművész, dokumentarista filmrendező (1908–1997)</i>	171
KISS SÁNDOR: <i>Haár Irén, autodidakta fényképész, étteremtulajdonos, vállalkozó és háziasszony (1912–1999)</i>	193
KISS SÁNDOR: <i>Weltmann Ferenc (Fery Loránt 1892–1978) és Weltmann Rózsa (1898–1972)</i>	209
KISS SÁNDOR: <i>Sikos János (1895–1969)</i>	225
SZÉKÁCS ANNA: <i>Székács Imre (1920–2006)</i>	243
Kína	
SZILAS LÁSZLÓ SJ RENDTÖRTÉNÉS SZ NYOMÁN JTMR LEVÉLTÁR: <i>Fr. Bencze István SJ (1906–2002)</i>	259
MERVAY MÁTYÁS: <i>Frank László (1890–1965)</i>	267
CSEJDY JÚLIA – CSEJDY VIRÁG: <i>Hudec László (1893–1958)</i>	273
SZILAS LÁSZLÓ SJ RENDTÖRTÉNÉS SZ NYOMÁN JTMR LEVÉLTÁR: <i>Jaschkó István SJ (1911–2009)</i>	297
MERVAY MÁTYÁS: <i>Komor Pál (1886–1973)</i>	305
KELECSÉNYI ÁGNES: <i>Stein Aurél (1862–1943)</i>	313

PASSAGES 2. ÉVFOLYAM (2024)

Koreai-félsziget

CSOMA MÓZES: *A koreanisztika Magyarországon* 333

CSOMA MÓZES: *Baráthosi Balogh Benedek élete és utazása Koreában* 341

Közel-Kelet

UDVARVÖLGYI ZSOLT ANDRÁS: *Germanus Gyula (1884–1979)* 357

Közép-Ázsia

SOMFAI KARA DÁVID – SÁNTHA ISTVÁN: *Almásy György (1867–1933) és Turgan Berdike-úlu (1890–?)* 385

SOMFAI KARA DÁVID: *Vámbéry Ármin (1832–1913)* 397

Szibéria

GULYÁS ZOLTÁN: *Reguly Antal (1819–1858)* 407

Buddhizmus Magyarországon

SZATHMÁRI BOTOND: *Hetényi-Heidelberg Ernő (1912–1999)* 425

KELÉNYI BÉLA: *Lénárd Jenő (1878–1924)* 443

Jezsuita portrék

Jaschkó István SJ

(1911–2009)

SZILAS LÁSZLÓ SJ RENDTÖRTÉNÉSZ NYOMÁN JTMR LEVÉLTÁR

Jézus Társasága Magyarországi Rendtartományának Levéltára; leveltar@jezsuita.hu**Kulcskifejezések:** életút, Jaschkó István, Kína, Tajvan**Hivatkozás:** Szilas, L. (2024). Jaschkó István SJ. (1911–2009) *Passages* 2: 297–304. <https://doi.org/10.59608/pas2024a020.00>

Jaschkó István SJ (kínai nevén Je Jukan, 1911. aug. 18. Kassa – 2009. márc. 17. Kuanhszi) kilencgyermekes családban született (két öccse szintén jezsuita, egyik lánytestvére pedig szerzetesnővér lett). Magyar iskolában tanult Kassa Csehszlovákiához csatolása után, mégsem érettségizhetett le a premontrei gimnáziumban, mert egy cserkészfelvonuláson a kassai Fő utcán a menetelő csapatban magyar énekeket énekeltek, ez pedig az új államban „államellenes tevékenységnek” minősült. Őt, mivel vállalta a felelősséget a magyar énekért, büntetésül kizárták az ország összes középiskolájából. Így a gödöllői premontrei gimnáziumban érettségizett 1932-ben. Már előtte belépett a jezsuita rend magyarországi rendtartományába, és elvégezte a noviciátust a zugligeti Manrézában, bár evangélikus édesapja nem adta ehhez az engedélyét. A filozófiát a németországi Pullachban tanulta, itt ébredt fel benne a misszió iránti érdeklődés. Hazatérte után kérte, hogy küldjék misszióba; ekkor a felkészülés jegyében 1935–1936 folyamán nevelőtanár volt a pécsi Pius Gimnáziumban, közben a pécsi egyetemen egészségügyi ismereteket tanult. Ebben az időben édesapja is katolizált.

Kollázs képei:**Balra:** lásd az 1. képnél**Középen:** lásd a 6. képnél**Jobbra:** lásd a 9. képnél

*1. kép.
A fiatal
Jaschkó István
a szüleivel
vacsorázik*

1936-ban ment a magyar jezsuiták kínai missziójába, két évig Anking-ban kínai nyelvtanfolyamra járt, majd 1938–1942 között a sanghaji Zikavej Főiskolán elvégezte a teológiát, amelyből licenciátust szerzett. 1941. május 31-én Cipriano Cassini SJ, Pengpu apostoli vikáriusa szentelte pappá. Utána három évre a tamingi kisszeminarium prefektusa lett, főként a latin nyelvet oktatta a kínai seminaristáknak; egyik diákja, San Kuo-hszi (Paul Shan SJ, 1923–2012) 1979-ben püspök, 1998-ban bíboros lett. Jaschkó atya egy évet Anhujban töltött (az ún. harmadik próbaévét), majd visszatért az időközben Tamingból Csebgcsou-ba költöztetett szeminariumba. Ezután 1947–1954-ig Csangjüanban volt misszionárius; itt elsősorban a helyi kis kórházat vezette, de 1951-ben letartóztatták, és három évig házi őrizetben tartották. 1954. november 19-én kitoloncolták Kínából. Ekkor fél évet Hongkongban töltött, pár hónapot Makaóban segített Zsámár Jenő rendtársa plébániáján, majd 1955 májusában Tajvanra érkezett. A putzei magyar jezsuita misszióba került, ennek keretei között Tungsiban és Putajban dolgozott: betegeket kezelt, és hitoktatást tartott. 1958 elején átirták az újonnan alapított távol-keleti provinciába. Miután egy évre visszatért a putzei központba, 1962-ben Lucaóba költözött, ahol évek alatt kórházat is épített. 1972-től Tajpej mellett, majd 1974-től Hszincsuban plébánosként működött, és a szellemi és fizikai fejlődésükben elmaradott gyermekek számára intézeteket alapított. Közülük a legfontosabb az 1983-ban létrejött Hua Kuang intézet Kuanhsziban. Ez úttörő vállalkozásnak számított Tajvanon, e téren végzett munkájáért 1998-ban Tajvan elnöke az egyik legmagasabb állami kitüntetésben részesítette. 1987-től Hokou-ban plébánoshelyettes, 1991-től Csutungban plébános volt, miközben rendszeresen látogatta intézeteit. Élete utolsó évtizedében maga is a Hua Kuang lakója volt. 2003-ban a tajvani Providence Egyetem tiszteletbeli doktorává avatta. Gyengülő egészségi állapota miatt 2008 végén kórházba szállították, de saját kérésére visszavitték a Hua Kuang Intézetbe, ahol a következő tavaszon elhunyt.

2. kép.
Jaschkó István
és szülei

3. kép.
Barátok
és a család
koszorújában

Nyilatkozat

Szerzői jogi nyilatkozat. Ez a mű a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Ne változtasd! 4.0 nemzetközi licenz feltételeinek megfelelően felhasználható. (© ⓘ ⓘ ⓘ ⓘ CC BY-NC-ND 4.0) <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Ajánlott irodalom

- A buddhisták is elismerik és nagyra becsülik Taiwanon egy magyar jezsuita működését 2001. *Arany – Ezüst* 2: 16–17.
- Bikfalvi G. 2007. *Magyar jezsuiták történeti névtára 1853–2003*. Budapest: Magyar Egyháztörténeti Enciklopédia Munkaközösség (METEM) – Historia Ecclesiastica Hungarica Alapítvány, 105.
- Diós I., Viczián J. szerk. 2000. *Magyar Katolikus Lexikon V*. Budapest: Szent István Társulat, 678.
- Gömöri P. 1979. Jaschkó István 50 éves jubileumára. *Anima Una* 71: 5–6.
- Jaschkó I. 1997. Feljegyzések a kommunistákkal eltöltött évekről Changyuanban (tamingi misszió). In: Szabó F. (szerk.): *Magyar jezsuiták vallomásai I*. Budapest: Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya, 206–226.
- Jaschkó I. 1983. Missziós káplán napirendje. *Formózai Magyar Jezsuiták* 54: 2–3.
- Jaschkó I. 2001. Inkulturáció ma. In: Kiss U., Hofher J., Rigó J., Sajgó Sz., Szabó F. (szerk.): *AMDG*. Budapest: Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya, 30–31.
- Jaschkó B. 2011. Jaschkó István utolsó missziós munkája Taiwanban. *Provinciánk Hírei* 2011 október, 10–11.
- Miklósházy A. 2009. P. Jaschkó István S.J. (CHN) 1911.08.18.–2009.03.17. *Provinciánk Hírei* 109: 33–34.
- Vámos P. 1997. *Két kultúra ölelésében*. Budapest: Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya, 135–165.

Válogatás a Jézus Társasága Magyarországi Rendtartomány Levéltárának gyűjteményéből

4. kép.
Szülei 50. házassági
évfordulója,
1953. május 10.

5. kép. Kínába indulás előtt a budapesti Manrézában, 1936 júliusában

6. kép. A fiatal misszionáriusok már a kínai Támingban, Msgr. Szarvas Miklós jezsuita, apostoli prefektus társaságában

ELT PISTA KAPTA
A PÜSPÖK IRÁSA VAN ALUL

BISHOP'S HOUSE
168, CHUNG MEI ROAD
(950) HUALIEN TAIWAN
REP. OF CHINA
TEL: (038) 323861

天主教花蓮教區
主教公署

(950) 花蓮市立里中興路一六八號

電話: (038) 323861

Christmas, 1982

Dear Father Jaschkó,
My dear Friend and Benefactor,

JOYOUS CHRISTMAS GREETINGS FROM HUALIEN!

I am very grateful to you for your great interest and deep concern for my missionary work and pastoral activities with the aborigine people on the east coast of Taiwan. Thanks be to God's grace and your constant prayers and generous financial support my missionary work and pastoral activities went along quite well this past year.

In my two previous Christmas letters, I pointed out the promotion and cultivation of native vocations as my first priority. Thanks be to God and the close cooperation of many devoted people last January 27 I ordained the first Bunun, Fr. Mark Li, to the priesthood. On August 15 I ordained the first Hakka seminarian of this diocese, Mr. Philip Huang, a deacon. I will soon ordain another Taroko seminarian deacon. Now we have 8 major and 31 minor seminarians under training to be priests.

Our diocesan congregation of St. Martha Institute has 51 Sisters. All of them are aborigines from different tribes. Now they have 3 novices and 4 postulants who are all aborigines too. This year from July 30 to Aug. 1 these Sisters held their first General Chapter.

The regular courses of our LAY TRIBAL VOLUNTEER APOSTLES AND COMMUNITY LEADERS TRAINING PROGRAM started on March 29 of this year. Since then the 44 trainees come to spend one week a month in our Kenglo Center at Taitung. The pastors and people in Taitung County can already see the important role and influence these generous lay volunteers have in their respective communities. The pastors and people in Hualien County have asked me to do the same thing in their area. I am planning to have another training program done in Hsifu which is about 50 kms. south of Hualien City. Now I am trying to raise the necessary funds for this new project.

"To establish a genuine Christian community based on solid and active faith, hope and charity, through fervent prayer, sacramental life and mutual help and to show a greater zeal in evangelizing their non-Christian neighbors," is the goal or the general pastoral direction set up by our Diocesan Synod in October of last year. Now the whole diocese is trying to realize the goal mentioned above through various concrete and realistic means. In 1981 there were 1,013 baptisms in this diocese. 1982 statistics are not yet available. Now we have 54,569 Catholics. About 92% of our Catholics are aborigines from nine different tribes.

With your generous contributions this year we were able to build a Center for 25 mentally retarded children in Yuli; a kindergarten and social service center in Peipin Chieh and a clinic in Tienpu are now under construction. We are planning to build 3 chapels and a diocesan Caritas House in 1983. Please pray that these projects may be realized successfully.

May the feast of Our Lord's Nativity and the New Year of 1983 bring much peace, joy, hope and love to you and all your beloved ones.

恭賀
聖誕

Devotedly yours in Christ,

+ *Paul Shan, S.J.*
Most Rev. Paul Shan, S.J.
Bishop of Hualien

Last October I paid a visit to your brother in Toronto. He was very kind to me. Please invite him to visit us

8. kép. (fent) Jaschkó István Paul Shan SJ püspökkel, aki 1946–1958 között a magyar jezsuita rendtartomány tagja volt

9. kép. Jaschkó István és Rab Pál magyar jezsuiták Hszincsuban, 1989

10. kép. Jaschkó István fogyatékosok között az általa alapított intézetben